

GOD. II.

U ZAGREBU, SIVJEČANJ (kol. god.) 1930./31.

BR. 5.

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 29. — Telefon 59.31.

SADRŽAJ: Jos. A. Kraljić: San. — Rikard Katalinić Jeretov: Magarac. — Krsto Mihotić: Našoj Istri. — Ernest Radetić: Lijepa naša Istra (Divić-grad u Puli). — Vijesti iz Istre. — Jos. A. Kraljić: Pjev lastavica. — Slavulj. — Razno. — Veseli kutić. — Mali Kalendar za siječanj. — Zagonetke i odgonetke.

UREDNICI:

ERNEST RADETIĆ, ZAGREB

JOSIP A. KRALJIĆ, SPLIT.

TISKARA PERKO

vlasnici:

Aleksandar Perko i Miroslav Reputin
Zagreb, Gundulićeva ul. 26 - Tel. 5069.

Izrađujemo prvoklasne sve štamparske poslove kao:
listovne i zaključne papire, posjetnice, re-
klamne karte, račune, kuverte, letake, pla-
kate, brošure i t. d., — solidno i brzo.

Trudimo se osobovno poslužiti.

MALI ISTRANIN

GOD. II. ZAGREB, SIJEČANJ ŠKOL. GOD. 1930./31. BR. 5.

San

Tamna i gluha noć. Psi se zavukli u tople sjenike i ćute. Siti su i snivaju spokojno o lovu na tuđem dobru. I jablani ćute i nijemo strše uz široke ceste. Ptičice, koje su nekada na njima mirno pjevale i noćile odletješe u druge krajeve. Boje se crne i tajanstvene noći . . .

Svi se je boje, samo se je ne boji on. U njemu je srce staroga djeda, koji je »kosirićem« razganjao zle duhove . . .

A taj je kosirić sada njegov.

Kad je u kući sve usnulo, upalio je mali junak svoj fenjerić i izišao napolje. Slabo svijetlo osvijetljavalo mu put i on je žurno stupao kroz tihe doline, kroz usnute šumice, a onda sve dalje i dalje širokom cestom, uskim puteljcima i jedva utrtnim stazicama. Na brežuljcima osvijetljavao bi okolo sebe i nemirno tražio i pregledavao svaku grudu i svaki humak. A onda bi i opet išao dalje, sve brže i brže.

Najednom stane.

Pred njim je stajao čovjek velikih razrogačenih očiju, koje su ga gledale kao da će ga progutati.

Dragan protrne, a onda izvuče naglo odnekud svoj kosirić, da se odbrani.

Čovjek se mirno uspravi pred njim i zapita ga umilnim glasom:

- Što tražiš, mali, u ovoj noći?
- Tražim grobove.
- Grobove tražiš? — začudi se došljak.
- Četiri groba, ovdje negdje moraju biti. Vidim trag kola, koja su ovuda prošla. A i srce mi kaže, da nisu daleko.
- Teško ćeš ih naći, dijete moje . . . Zameli im trag i sada na njima trava raste.
- Kako to znaš? — iznenadi se dječak. — Ko si ti?
- Ja sam Vladimir, sin ove zemlje . . .
- Vladimir! — začudi se Dragan i stane jecati.
- Ne plači, dobro dijete, — tvoja ljubav do mene i mojih drugova urodiće zrnem iz kojega će niknuti stablo Novoga Závjeta a na njemu procvasti cvijet slobode ovom tužnom kraju.

Dječak se gušio u suzama i kleknuo do čovjeka, koji mu je ovako milo govorio.

— Ustani! — progovori iza stanke Vladimir. — Poći ćemo do njih, nisu daleko. Primiće nas, budni su oni i u ovoj crnoj noći . . . Idi! . . . I pruživši mu ruku povede ga na neko po-
više mjesto, gdje su iz zemlje gorila četiri plamena.

— Što je ono! — vikne dječak i zaustavi se preplašeno.

— Ne plaši se! Ono su njihova srca, koja uvijek gore. Gore vatrom rodoljublja, koje se u iskrama širi po cijeloj zemlji, da je ožari i da joj navješćuje Veliki Dan, kad će procvasti onaj cvijet, o kojemu sam ti govorio. Svete su ono vatre iz duša njihovih, koje neće nikada ugasnuti — nikad dok bude svijeta i vijeka . . .

Mali je u strahu gledao i približavao se vatrama stišćuć Vladimirovu ruku.

— Ko si? — začu se uto glas iz onih četiriju plamena. — Lozinka?

— Sreća ovoj zemlji! — oglasi se Vladimir.

— Ti Vladimire! Naprijed! . . . A koga nam to vodiš? — zapita opet isti glas.

— Našu Nadu!

Uto se stvore pred njima četiri mlada čovjeka ovjenčanih glava i podragavši Dragana po licu i po glavi utisnuše mu jedan za drugim topao cjelov na njegove bljude i dršćuće usne.

— Nosi cjelov ovaj braći našoj! — reče jedan. — U njemu je sva ljubav i sva toplina naših duša. Neka ga prenašaju usnama i srcem od kolibe do kolibe, pa onda i dalje, tamo preko granica ove zemlje, kao amanet i zavjeru, da će u mislima i u srcu nositi ovu našu tužnu zemlju dok je ne ogrije Veliko Sunce potpune sreće i slobode

— Vladimire, blagoslovi! — nadoda drugi.

Svi poklekoše a Vladimir izusti:

— Blagoslovljeno neka je sjeme, koje je zasijano u krvi mučenika . . . Blagoslovljen neka je cjelov ljubavi i zavjere za spas ove grude, što će ga djeca naša prenašati usnama i srcem do svanuća Velikoga Dana nad zemljom Novoga Zavjeta.

— Vladimire! — vikne dječak obuhvativši ga rukama oko pasa . . .

— Smiri se, dijete moje! — izusti majka, koja se bila nadvila nad krevet maloga Dragana a koju je on grčevito obuhvatio svojim ručicama oko vrata budeći se iza sna, kojega neće nikada zaboraviti.

Jos. A. Kraljić.

Magarac

I u staji zapodjeo se razgovor. Mazga stala da divani sa konjem i ogovara dobroćudnoga magarca. Ona je uživala u tom, jer ona se, bajagi, računala među »finije«, u konjsku familiju... Stara priča o opanku, kad se pogospodi. I mazga je najradje tražila razgovore, s kojima je mogla poniziti strpljivog magarca, što je u tamnom kutu staje grizkô nešto slame.

— Ja se ponosim, što sam ti nešto u rodu — progovori mazga gospodskom vrancu. — Ti možeš doista da se dičiš tvojim predjima.

— Da — prihvati vranac. — Moji su predji nosili junake po svim razbojima, svagdje su brali lovorike, spominju ih pjesme svih naroda. Prolistaj povjest, priče, uspomene vasionog svijeta, svagdje ćeš susresti slavno ime konj.

— U istinu preslavno pleme — potvrdi mazga, pa će: — Oj magarče, gdje je tvoja slava — gdje je tvoja historija?

— Pusti ga, nek grizka slamu — progovori konj nekud sažaljivo.

— I pruće — dodade mazga ujedljivo — al ipak ja bih htjela čuti priču njegove slave! Ej, toware, probudi se, brani se!

Magarac se oglasi: — Moji stari nijesu brali lovorike na krvavim razbojima, na njima nijesu vitezi širili rasap i smrt... Ja sam sirota, zaboravljena raja. Na jednome je od mojih predja unišô samo Spas u Jerusolim sa grančicom mira...

Mazga i konj ušutiše zasramljeni.

Rikard Katalinić Jeretov.

Našoj Istri

Jao, Istro draga!

Jao, sejo mila!

Kakva si nam sada?

A kakva si bila?

Sad te tuga mori

sad te bijeda bije,

vjerne tvoje djece

krv se tobom lije.

— A nekada, Bože!

radosna l' si bila,

bogata i plodna,

u sreći si žila.

Prem i onda tuđin

u tebi je vlad'o,

kó što sada, bolan,

nije narod strad'o.

Ne čuje se pjesma

gorom ti i lugom,

sva si, jadna, crnom

ovijena — tugom.

— Ali Bog je velik,

ta nas tješi nada,

pomoći će jednom

onoga tko strada.

Vjerujemo: neće

tako sved da bude,

proći će i nestat

i te sudbe hude.

Kaštel Gomilica

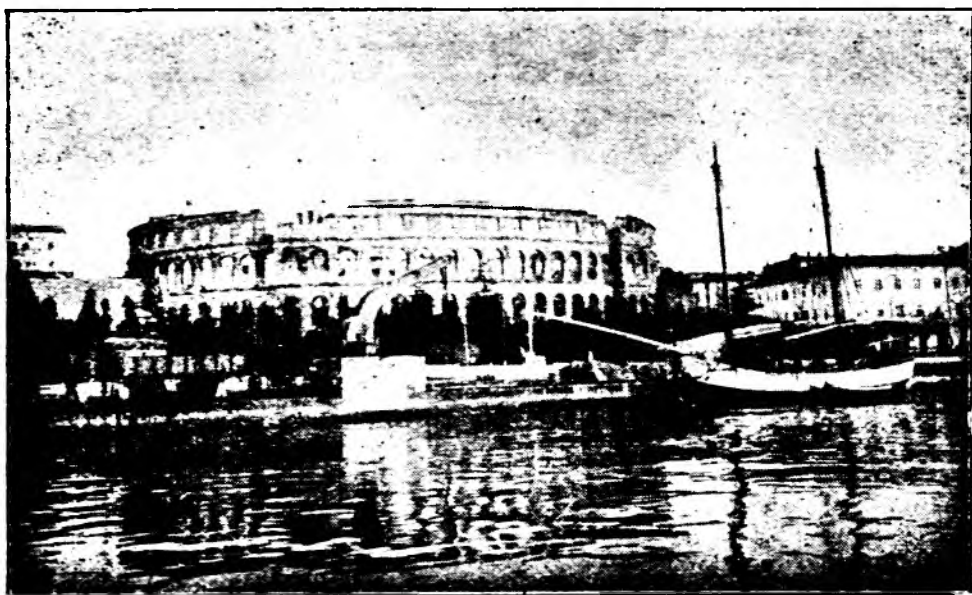
Krsto Mihotić.

Lijepa naša Istra

DIVIĆ-GRAD U PULI.

Naša je Istra nalik na trokut, kako to možete lijepo razabrati na slici, koja se nalazi na naslovnoj strani našeg »Malog Istranina«. I na vršku svakog tog trokuta nalazi se po jedan lijepi grad. Na istoku je krasna Opatija s Voloskom i Rijekom, na zapadu veliki trgovački grad Trst, a na jugu utvrđena ratna luka Pula.

I o toj Puli, eto, hoću da Vam danas nešto kažem. Vidite li ovu ogromnu okruglu zgradu bez krova na slici. To je Divić-grad u Puli. Naš narod u Istri priča, da su grad sagradile vile. Gradile ga jedne noći od prvoga mraka pa sve do iza ponoći do prvih pijetlova. Strelovitom su brzinom letile po zraku i nosile ogromno kamenje, čitave klisure, kakovih ni stotinu ljudi ne bi moglo ni maknuti s mjesta.

LIJEPA NAŠA ISTRA: Divić-grad u Puli.

Zgrada je bila već skoro dogotovljena, kad li se iznenada, nešto pred zoru, oglase prvi pijetlovi. U tom su trenu vile izgubile svoju snagu i morale odletjeti u planinu. Grad je ostao nedozidan, bez krova, a takav je još dandanas.

Na dnu grada u dubokoj podzemnoj špilji spava naš narodni junak Kraljević Marko. I jer nema njega, da obrani narod, neprijatelj mu naša teške nepravde i svakojaka nasilja. Ali narod vjeruje, da će se jednoć Marko probuditi, a tada jao si ga dušmaninu i tlačitelju našem.

Tako priča narod.

Ali zapravo tu zgradu nijesu sagradile vile. Sagradio ju je prije skoro dvije tisuće godina, neki rimski car i to bijaše kazalište u kom su se izvodile svakojake igre. Svuda naokolo posjedali bi gledaoci, a tih je znalo biti do dvadeset i pet tisuća, i zabavjali bi se igrama, koje su se na sredini kazališta izvodile. Te su igre bile strašne i po

njima se najbolje vidi, kako su okrutni i krvožedni bili stari Rimljani, koji su predji današnjih Talijana.

U sredinu bi kazališta stupili borci, nazvani gladijatori, oboružani jedan mačem drugi kao nekim vilama. Borili bi se na život i smrt. Onaj, koji bi pobijedio prerezao bi mačem protivniku grkljan ili bi ga probostvama . . .

A gledaoci, kad bi ugledali prolivenu krv i čuli samrtnički hropac pobijedjenoga stali bi pljeskati kao ludi od veselja.

Isto su tako znali u tim gledalištima mučiti i prve krišćane.

Njih bi pohvatali nekoliko stotina i natjerali bi ih u sredinu gledališta, a onda bi pustili na njih divlju zvjerad, lavove, tigre, vukove, pantere i divlje pse. Kad bi zvjerad stala mrevariti nedužne krišćane, rimski bi gledaoci klikitali od veselja i pljeskali . . .

Takve se divljačke igre danas više ne ponavljaju. Stari su Rimljani izumrli, ostali su njihovi potomci današnji Talijani. Oni više ne priređuju takovih igara nego se nasladuju mukama našega naroda. Tako su i u okolici Pule prije nešto više od godine dana ustrijelili našeg vrlog omladinca Vladimira Gortana, a prije nekoliko mjeseci ispalili su pedeset i šest hitaca u leđa našim mladim junacima kraj Trsta Milošu, Marušiću, Bidovcu i Valenčiću.

Naš pitomi i dobri slavenski narod takovih divljačkih igara nije nikada poznavao. Nikada nije naš narod prolio krv, nego u obrani svog golog života od nasilnika ili u obrani svoje domovine. Naši su se stari djedovi zabavljali uz tamburice i pili slatku medovinu. Zato ni nijesu nikako mogli vjerovati, da su nekakvi kulturni ljudi gradili te ogromne zgrade, da u njima muče . . . ljude, nego su radije stvorili priču o vilama i Kraljeviću Marku, koji u dnu Divić-grada spava . . .

E. R-é

Vijesti iz Istre

Kako je poznato u Istri sada nema više niti jedne naše škole. Neprijatelj ih je sve pozatvarao, a učitelje bacio u tamnice. Iz raznih krajeva Italije dodoše sada u Istru talijanski učitelji koji ne poznaju naših običaja i našeg jezika i sada oni podučavaju našu malu istarsku braću i hoće da od njih, zgoljnih i tvrdih Jugoslavena, stvore Talijane.

U Vrhpolje u dolinu rječice Vipave došao je tako iz daleke Sicilije neki učitelj po imenu Sottosanti. S njime je došao i njegov brat, pa su zajedno stali učiti našu djecu. Ali naši mali Vipavci nijesu mogli ništa naučiti, jer nijesu razumjeli jedne riječi talijanske. Učitelji su bjesnili. Zabranili su djeci da progovore ma samo jednu riječ u našem jeziku. Ako bi koje dijete progovorilo u svom materinjem jeziku dobilo bi toliko šiba po prstima, da bi mu ruke otekle. Ponekad bi se učitelj znao tako zaboraviti, da je siromašnu djecu bacio na zemlju i nogama je gazio vičući da će tako Talijani zgaziti sve istarske Jugoslavena.

Ali ne samo to. Učitelj je bio teško bolestan i imao je sušicu. Da se što više osveti djeci kažnjavao ih je za svaku našu riječ tako da su morala otvoriti usta, a on bi im pljunuo u usta. Na taj su način mnoga djeca teško obolila od sušice i umrla.

• Vidite, djeco, kako teško pate mali Istrani, a koliko ste sretni vi, što ste slobodni. Vaši dobri učitelji su kao vaši ocevi, govore s vama u vašem jeziku, vole vas i s ljubavlju vas podučavaju, da nešto naučite i budete jednom vrijedni sinovi svoga naroda.

Pjev lastavica

Na prozor mi doletjela
Zorom ptica mala,
Pa sve ljupko i sve milo
Ovrkutat mi stala:

»Evo dodoh, nosim cvijeće
Iz dalekih strana;
Nosim pjesmu, pramaljeće
Raspupanih grana«.

»Ne bi l', ptico, ne bi l' tamo
Preko naših dvora,
Gdje nad morem proljet čeka
Drevna Učka gora!«

»Avaj, ne bi, tužno j' tamo,
Suze svud se krute,
Svisnulo bi sree mlado
Usred zime ljute.

Ali jednom djeca moja,
Pjevat će im milo,
Kad im Orô sunce mlado
Donese u krilo!...

Jos. A. Kraljić.

Slavuj

Zima. Snijeg je padao. Sa Učke odletjele su ptice u dolinu Mirne i posakrile se kojekuda, da se zaklone od studeni. I jedan je slavuj bio među njima. Njemu je najgore. Zaostao je bio na Učki kad su mu drugovi otputovali u toplije krajeve. Zagledao se u žbun, u kojemu je bilo gnijezdo, gdje se je rodio. Kako da ga ostavi, kad je tako lijepo i tako milo. Potsjećalo ga na dobre roditelje, na dragu braću, na prijatelje i znance, koji su s njime tuda skakutali i veselo pjevali. A i on je pjevao i njihao se na grančici već ranom zorom, kad bi prvo jutarnje rumenilo obasjavalo visove a pupoljci se rastvarali i zasićivali okolinu miomirisom svojih opojnih grudi.

Al to je bilo onda . . .

Danas je sam među pticama tuđih rodova. Na Učki ga zatekao mraz. Vjetar ga šibao na goloj grančici, ulazio mu pod perje i prodirao mu do kosti. Sunca već nije bilo, da ga bar na časak ogrije . . . Ako bi i sinulo, on ga ne bi vidio. Prekrivale mu ga druge ptice svojim krilima kao da i nije njegovo. I nešto bi čavrljale. A onda se glasno smijale ko da mu se rugaju. Nije ih razumio, al je shvatio da bi željele, da se smrzne na onoj suhoj grančici, samo da se ga riješe

Zima bivala je sve to jača, pa se i on spustio u onu dolinu, gdje je uz muklo stenjanje proticala rijeka i gubila se kroz šumu, šikarje i golet u zamagljene doline.

Sve su se ptice posakrile i uzele si bolja i toplija mjesta, samo je on ostao u onoj krutoj noći da prospava na krhkoj grančici nad rijekom. Drhtao je od ljute zime i kad mu se pričinjalo, da će mu se srce slediti i pući, skupi svu svoju snagu i zapjeva pjesmu punu bola i miline. Pjesma je u ledenoj noći prodirala kroz ukočeno granje i ulazila u usnuta sela. Na prozorima podrhtavale su mažurane i uzljuljane kucale tužno o smrznuta okna tamnih kolibica. Mali se prozori otvarali a kroz njih provirivale sijede glave zaplakanih staraca i starica:

— Pjesma u ovoj strašnoj noći . . .

— Slavuj! . . . U ovom smrznutom kraju, — začudi se Mirna.

A ptica je i dalje pjevala. Pjevala je dugo, dugo, sve tužnije, sve tiše i tiše, dok je nije pred zoru zazeblo u srcu. Pjesma joj zapela u grlu i ona se svali smrznuta na ledinu.

Prozori se na kolibicama stali tužno zatvarati, mažurane prekrivene snijegom poniknule grančicama, a Mirna i dalje tekla valjajuć se prigušeno i muklo kroz smrznute doline gluhe i ledene zimske noći.

Oko slavuja prikupile se druge ptice i ko pomamne skakutale oko njega. Glavica mu iznemoglo uronila u snijeg, a krila mu i nožice stršile ukočeno u vis.

— Mrtav! — zakrešti šojka i poleti da raznese vijest u okolinu.

— Našto mu pjesma! — nasmije se zlobno vrana kljuvajuć zadovoljno okolo sebe u snijegu i ledu.

— Hu, hu, hu! — rugala se sovuljaga namigujuć svojim velikim mačjim očima pridošlom strvinaru, koji je na visokoj stijeni brusio kljun i požudno pogledavao na ukočena slavuja.

Doletjeli i vrapci:

— Živ! živ! živ! — podigli graju, kao da su na vašaru.
— Hm, živ! — promrmlja zlovoljno ćuk iz neke mirine-
Trese krilima, al mu je pjesma zauvijek mrtva.

— Oživiće! — klikne gromkim glasom bijeli orao, koji je tuda proletio.

Ptice protrnuše, a slavuj i jače potrese krilima.

— Iskrisiće! — zašumi Mirna krčec i lamajuć sve jače smrznute naslage i noseć sa sobom velike ploče leda, da ih razdrobi i rastopi na obalama Slavenskoga mora . . .

Jos. A. Kraljić.

MRTVO MORE. Svi smo čuli za Mrtvo more, čitajući o njem u biblijskoj povijesti. Nalazi se usred Palestine i nema nikakve veze s drugim morima. Jedina važnija rijeka koja u nj utječe je Jordan, rijeka na kojoj je sveti Ivan Krstitelj krstio Isusa. Mrtvo se more s pravom naziva mrtvim. Nema kod njega života, nema valova, nema gibanja. Vrući vjetrovi iz Arabije, koji provjetruju zrak, znadu ponekad uzbibati i njegove valove, ali uzalud. Gusta njegova masa, ne može da se toliko gane da bi bacala valove u vis po nekoliko metara, prštala i pjenila se. Živahni Jordanovi valovi ne mogu ga oživjeti, nego i sami zamru, čim se stope s njegovim valovima. Strašna je i grozna ta voda, ne igra se s pijeskom na žalu, ne žamori razgovarajuć s čovjekom, kome nije prijateljica. Okusi je, ako ne vjeruješ. Tek je njezin gadan i otrovan. Okus je našega Jadrana sladak, ako se usporedi s njim. U tom moru nema riba, a one koje doplivaju Jordanom, smjesta uginu. Uz njegove žale nema ni životinja ni bilja. Po njegovoj površini vidi se često kako plivaju trupla ptica, koje su uginule na lijetu preko njega od zadušljivog morskog zraka. Na daleko od njegove obale nema ni jednog drva. Vidi se tu i tamo po koje povaljeno i osušeno stablo, koje je pokušalo rasti, ali nije moglo, pa sad leži poput mrtvačkih kostiju na medi njegova kraljevstva.

Mrtvo more je široko pet i po sati, a dugačko dvadeset sati, leži u dubokoj kotlini, a njegova je površina za 394 metra niža od površine ostalih mora. Njegova najdubija točka ima 357 m. Voda u mrtvom moru sadržava 23 posto soli, 28 posto otrova i kemikalija i 5 posto broma i klor. Veze s drugim morima nema nikakove. Svakog dana ishlapi u njem masa vode visoka 13 i pol metara. Tu vodu mu nadoknađuje donekle Jordan, ali ipak se naslaga soli i drugih materija uslijed toga neprestano povećava.

KOLIKO SE JEZIKA GOVORI U EVROPI? Čovjek ne bi vjerovao da u Evropi imade ništa manje nego 125 raznih jezika. U tom broju nijesu uvažunata nebrojena narječja, kojih imade barem još deset puta toliko.

Najviše se u Evropi govori njemački. Tim jezikom govori 81 milijun ljudi. Iza toga dolazi ruski jezik, kojim govori 70 milijuna ljudi. Na trećem je mjestu engleski jezik s 47 milijuna, pa talijanski jezik s 41 milijunom, te konačno na petom mjestu francuski s 39 milijuna.

Zadnje mjesto u toj statistici zauzimaju pojedini mali narodi, koji lagano izgibaju, jer su ih veliki narodi skoro posvema asimilirali, kao na pr. bretonski jezik u Francuskoj, baskijski u Španjolskoj, keltski u Škotskoj i t. d.

Najmanje se govori u Evropi tzv. mordvinskim jezikom. Njim govori samo nekoliko tisuća pripadnika plemena Mordva, koji prebivaju oko jezera Ladoga u sjevernoj Rusiji.

KOLIKO JE NA SVEMU SVIJETU DOMAĆIH ŽIVOTINJA? — Samo je po sebi razumljivo, da se točan broj domaćih životinja ne može posvema točno utvrditi. Približno se je ipak izračunalo, da na svem svijetu živi oko šest milijardi i šestopedeset milijuna domaćih životinja. Od toga imade 580 milijuna goveda, koja žive ovako raspoređena: u Indiji ih imade 150 milijuna, u Rusiji 70, u Sjedinjenim Državama Američkim 60, u Argentini 38, u Braziliji 22, u Njemačkoj 18 milijuna.

Čovjek bi mislio, da imade dosta goveda u Africi i Australiji, jer te zemlje bar izgledaju kao stočarske, a ipak tome nije tako. Na obim tim kontinentima živi u svemu samo 10 milijuna glava goveda.

Ovaca imade na svem svijetu 640 milijuna glava, a od toga u samoj Rusiji 125 milijuna. Zatim dolazi Australija sa 100 milijuna ovaca, Sjedinjene Države sa 37, Indija s 35, Argentina 30, Južna Afrika isto tako 30 milijuna.

Na trećem su mjestu svinje. Tih imade na svem svijetu 260 milijuna. Zatim dolaze koze, kojih imade 170 milijuna.

Konja imade u svemu još 110 milijuna. Prije 200 godina bilo je na svijetu mnogo više konja, preko 200 milijuna, ali pomalo su ih istisnuli strojevi i automobili.

Magaraca i mazga imade 28 milijuna.

No najveći broj postigao je među domaćim životinjama naš drug i prijatelj — pas. Pasa imade na svem svijetu preko jednu milijardu i dvjesta milijuna. Neki Amerikanac ustvrdio je čak, da ih imade dvije milijarde, ali jer nije mogao dokazati, kako je došao do tog broja mi mu ne moramo vjerovati. Svakako ih imade više od tisuću milijuna.

Peradi i kunića imade dvije tisuće i pet stotina milijuna.

Deva imade 4 milijuna, a sjevernih jelena samo šezdeset tisuća, ali izgleda da će ih uskoro sasvim ponestati, jer naglo izumiru.

Sve u svemu imade, kako rekosmo na svem svijetu oko šest tisuća pet sto i šezdeset milijuna domaćih životinja. Kad se uzme da na cijelom svijetu živi oko dvije tisuće milijuna ljudi, znači da bi na svakog čovjeka otpale tri domaće životinje. Tome na žalost nije tako, jer su domaće životinje raspoređene tako, da mnogi bogataš imade i do sto glava, a sto drugih siromaha nema ni jedne kokoši u kući . . .

ANALFABETI. Ljudi, koji ne znaju čitati ni pisati zovu se analfabeti. Najviše ih ima u Teheranu, glavnom gradu Perzije, tamo živi 82% nepismenih ljudi. Najmanje ih ima u Berlinu, glavnom gradu Njemačke; tamo nema ni ½% nepismenih.

VESELI KUTIĆ

Majstor Grga i opet nastradao.

Sjedi vam tako majstor Grga svakog dana iza objeda u nekom starinskom bršljivom naslonjaču, čita novine i pomalo dremucka, igrajući se s mačkicom. Mačkica se oko njega mota i mazi, čas mu sjedi na koljenima, čas mu se popne za vrat i tako se s njime veselo zabavlja.

Ali majstor Grga voli i zlatne ribice. Nabavio je lijepu jednu staklenu posudicu, objesio je o stalak na zidu, nalio je vodom i smjestio u nju četiri lijepe zlatne ribice, da se praćakaju.

Sjedi tako majstor Grga, čita i dremucka, a macica mu se popela na rame i zirka na staklenu posudicu s ribama. Jer morate znati, da i macica voli poigrati se s ribicama, a veselo bi ih ona i pojela, kad bi samo mogla do njih.

Razmišlja macica i razmišlja, vrti se i pruža šapicu ali nikako da ih dosegne. Iznenada se zaleti i hop! šapom po staklenoj posudici. Ali da!

Posudica visi na stalku i samo se snažno zanjihala, dok je macica odle-
tjela na pod.

Bums! Što se to dogodilo? Jadni majstor Grga. I opet je nastradao.
Posuda se dobrano zanjihala i tres! udarilo ravno Grgu po glavi, ali
tako snažno, da je prsnula i razletjela se na tisuću komadića, a voda se
razlila po Grginom vratu . . .

Pogledajte, uostalom, sliku, pa ćete vidjeti svu Grginu nevolju . . .

MALI KALENDAR

Siječanj

- 1. siječnja.** God. 1916. umro je toga dana u Zagrebu Mato Gršković, rodom iz Vrbnika na Krku. Radio je mnogo na polju školstva. Grad Požega imenovao ga je počasnim gradjaninom, a Osijek je njegovim imenom okrstio jednu ulicu. — God. 1527. na saboru u Cetinu biraju Hrvati austr. cara Ferdinanda za svoga kralja.
- 2. siječnja.** God. 1844. izlazi toga dana u »Zori Dalmatinskoj« prva Pre-
radovićeva pjesma »Zora puea . . .« — God. 1924. Župnik u Sv. Vitalu,
pop Angjeo Mateljan, prisiljen je od fašista da ostavi svoju rodnu
Istru.
- 3. siječnja.** God. 1849. potukao je na taj dan Jelačić Madjare kod Tetenja.
God. 1527. sabor hrv. velikaša u Dubravi proglašuje Ivana Zapolju
za hrv. kralja. — God. 1920. strašan potres u Meksiku. Zaglavilo je
4000 ljudi.
- 4. siječnja.** God. 1858. Eugen Kvaternik polazi u Petrograd, da traži po-
moć protiv Austrije.
- 5. siječnja.** God. 1524. umro je u Splitu znameniti hrv. pjesnik Marko
Marulić, autor »Judite«. — God. 1578. umire u Rimu sitnoslikar
svjetskoga glasa, naš čovjek Julije Kloviče. — God. 1849. grof Je-
lačić ulazi pobjedonosno s hrv. graničarima u Budimpeštu.
- 6. siječnja.** God. 1411. rodila se u Domremy-u sv. Ivana d'Arc, glasovita
narodna junakinja i zaštitnica Francuske. — God. 1928. ukida Kralj
Aleksandar Karagjorgjević Vidovdanski ustav i sredjuje Jugo-
slaviju.
- 7. siječnja.** God. 1715. umro je Fenelon, nadbiskup Cambrai-a, znameniti
svjetski pisac.
- 8. siječnja.** God. 1588. rodio se u Dubrovniku veliki hrv. pjesnik Ivan
Franjin Gundulić. — God. 1642. umro je veliki fizičar Galileo Ga-
lilei. — God. 1869. rodio se u Voloskom najveći od istarskih živućih
pjesnika Rikard Katalinić Jeretov. Njegovi stihovi posvećeni Istri
pravi su biser hrv. poezije, puni neobične topline i nježnosti. B.K.J.
je danas najpoznatiji omladinski pisac.
- 9. siječnja.** God. 1873. umro je Napoleon III.
- 11. siječnja.** Rodio se jedan od najvećih istarskih i uopće hrvatskih knji-
ževnika, Evgenij Kumičić, u Berseču u Istri. Znameniti su nje-
govi romani iz hrv. prošlosti »Urota Zrinsko-Frankopanska«, »Kra-
ljica Lepa« i dr.

- 13. siječnja.** God. 1914. strašna provala vulkana u Japanu. Poginulo je 70.000 ljudi.
- 14. siječnja.** God. 1811. rodio se u Bruvnu Frano Kurelac. — God. 1915. nastao je u Italiji strašan i upravo nezapamćen potres. Zaglavilo je u jednom danu 25.000 ljudi.
- 15. siječnja.** Hrvati dobivaju svog sveca, jer im je tog dana god. 1905. Marko Križevčanin proglašen blaženim.
- 16. siječnja.** Karlo V. odriče se prijestolja, god. 1555.
- 17. siječnja.** God. 1793. Francuska revolucija. Konvent zaključuje, da se smakne kralja Ljudevita XVI.
- 18. siječnja.** God. 1921. veliki potres u Albaniji.
- 19. siječnja.** God. 1599. udaraju u noći od 19. na 20. siječnja senjski Uskoci na istarski grad Labin i popale ga. — God. 1832. pojavljuje se ilirski pokret. — God. 1914. umro je u Berseću vrlo rodoljub i poznati narodni svećenik Rajmund Jelušić. — Toga dana god. 1924. odgovara rimski papa zagrebačkom nadbiskupu g. dru. Antunu Baueru koji se potužio na progonstva svećenika i pučanstva u Istri, da on tu ne može ništa da pomogne.
- 20. siječnja.** God. 1783. proglašeno je otcijepljenje Sjedinjenih Država Sjeverne Amerike od Engleske. — God. 1847. rodio se u Frlaniji kraj Matulja svećenik, veliki istarski rodoljub i nar. zastupnik u ist. saboru, Vinko Zamlić.
- 21. siječnja.** God. 1805. rodio se u Vrbniku na otoku Krku znameniti naš pedagog i pisac prvih udžbenika u našem jeziku, kanonik Fran Josip Volarić. — God. 1793. giljotiniran je francuski kralj Ljudevit XVI.
- 22. siječnja.** God. 1483. tiskana je prva hrvatska knjiga (misal) u Mlecima.
- 23. siječnja.** God. 1857. rodio se u Voloskom istarski naučenjak, upravitelj meteorološkog opservatorija u Zagrebu, Dr. Andrija Mohorovičić. Napisao je veliki broj znanstvenih djela u raznim jezicima.
- 26. siječnja.** God. 1823. umro je De Jenner, koji je prvi otkrio cjepivo protiv kozicama.
- 27. siječnja.** God. 1924. potpisali su jugosl. ministri Ninčić i Pašić u Rimu sporazum, kojim se Rijeka prisajedinjuje Italiji. — God. 1756. rodio se u Salzburgu glasoviti glazbenik Mozart.
- 28. siječnja.** God. 814. umro je Karlo Veliki. — God. 1681. austr. general Rabatta pogubio je Uskoke u Senju.
- 29. siječnja.** God. 1823. rodio se u Krku Ivan Jurašić, autor talijansko-ilirskoga riječnika i drugih nekih spisa na našem jeziku. Bio je velik i čestiti rodoljub
- 31. siječnja.** God. 1792. anektirao je francuski konvent (skupština) Nicu, radi koje se Talijani još dandanas bune protiv Francuzima. — God. 1808. ukinuo je toga dana Napoleon dubrovačku republiku.

ODGONETKE I ZAGONETKE.

Odgonetka zagonetke u 4. broju:

»SVAKA GRANA TRI JABUKE, A NA VRHU I ČETIRI«.

(Nagrada je podijeljena Dragu Klaričiću od pok. Josipa iz Vrgorea)

ZAGONETKA.

ISPUNJALKA.

(Sastavio je Juraj Karlić, uč. II. razr. građ. škole, Vis.)

I.

- najmilije biće
- brdo kraj Beograda
- državica na sjeveru Evrope
- izgubljeni dio naše domovine
- krsno ime u petom padežu
- pustinjski vjetar
- mjesto u Boci Kotorskoj
- zanimanje Primoraca
- narod u Aziji
- protivio od: svatko!
- prorok starog zavjeta
- narodno ime.

II.

Od I .do II. naziv dječjeg časopisa.

VESELJE JE POLA ZDRAVLJA.

Napišite nam i pošaljite k ovoj slici jednu veselu priču.
Najbolji sastavak bit će nagrađen.

**Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškoviće
ulica 20 — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radiće
ulica 26.
Za tiskaru odgovara: Dragutin Šulce, Zagreb, Klajiće
ulica 4.**
